

Karel Čapek (suom Maria Bui): Koiratarinoita

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ Karel Čapek (suom Maria Bui): Koiratarinoita (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/karel-capek-koiratarinoita/>)

Karel Čapek (suom Maria Bui): Koiratarinoita

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Karel Čapekin Koiratarinoissa on samaa lämmintä huumoria kuin hänen rakastetussa Puutarhurin vuodessaan. Čapek oli myös kirjailija, joka keksi sanan "robotti". Se olisi aivan hyvin voinut olla hänen pakinastaan. "Robotti" esiintyi hänen scifi-romaanissaan, tulevaisuuden hahmona. Čapek oli jo

elinaikanaan niin arvostettu, että jopa kommunistisen Tsekkoslovakian sensorit antoivat hänen kirjoittaa mitä haluaa, kunhan ei tee poliittisia satiireja heistä.

Pakinaa on sanottu tekstilajiksi, joka muistuttaa stand uppia. Siinä kerrotaan koomiseen sävyyn, mitä kertojalle on sattunut. Mutta puhujan ääni on vanhanaikainen, ja tapahtumia kutsutaan "kommelluksiksi". Stand upista kiinnostuneen kannattaa lukea Čapekia, karistaa pois vanha karsta ja löytää yllättäviä tapoja käsitellä asioita.

Čapekin tapa kertoa on ainutlaatuinen, vaikka asiat ovat kaikille tuttuja. Kun Čapek kätkee tarinointiinsa fraasin "koiran omistajat alkavat aina ennenpitkää muistuttaa omaa koiraansa". Kun hän käsittelee aihetta "koirien vahtiminen", hän kertoo kuinka koiraansa vartioiva ihminen on ikaikainen valppauden ja uskollisuuden symboli. Omistajan tulee olla erityisen valpas koiraa ulkouluttaessaan:

"... höristelen korviani, jotta pieninkään ääni ei jää huomaamatta. Jos vieras koira lähestyy, nostan selkäkarvani pystyyn ja murisen kauheasti. Sitten Minda kääntyy minua kohti, heiluttaa häntäänsä ja sanoo hyvin selvästi: Tiedän, että olet täällä huolehtimassa minusta" (s.9).

Kun Čapek käsittelee koiran luonetta, ja sitä mikä koirassa on yksilöllistä ja mikä perimää, hän mieluusti kääntää asiat ympäri. Čapekin oma Minda on niin hellyttävä, koska aina kun omistaja on makuullaan, hän hyppää tämän päälle ja tassut tanassa hän nuolee silmiä ja nenää. Niin kovasti koira pitää omistajastaan, vai? Kyseessä onkin airedalenterrierrin rotupiirre! Kyseessä on sotakoita, jota on käytetty haavoittuneiden löytämiseen.

"Koska sillä ei ole haavoittunutta sotilasta saatavilla, se asettuu rintaani vasten kun luen sohvalta sanomalehteä."(s.13)

Koiratarinoiden alkuosa on Čapekin humoristista pakinointia parhaimmillaan. Kokoelman suomentaja Maria Bui on tavoittanut hyvin Čapekin leikkisät paradoksit ja napakat lausekuviot. Paikoin tekstiin on jäänyt kömpelyyksiä, mutta konekäännöksiin tottuneet osaavat ohittaa ne vaivaantumatta.

Pakinoiden aiheena on Čapekin omat koirat, terrierit ja elämä niiden kanssa. Pakinat on kirjoitettu 1940-luvulla eikä syntyvyyden säännöstely ollut helppoa. Rotuopin mukainen pentujen tekeminen kuvataan kurinalaiseksi toimeksi, toisin kuin hallitsematon ilonpito ja sekarotuisten pentujen putkahtaminen. Onneksi pennut ovat onnellisia näistä isantää vaivaavista huolista riippumatta.

Kokoelman keskivaiheilla koiranpennut vievät kertojan huomion. Čapekin aineena on pentujen energisyys, niiden uskomaton kyky olla joka paikassa, kaikkien kohteiden pureminen, lätäköt ja muu yleisesti pentujen arkeen kuuluva. Kertoja puhuu nyt enemmän lapsille. Asiat yksinkertaistuvat, pakinoiden tilalle tulee lapsille kerrottuja koiratarinoita.

”Dashenka, koiranpennun elämää” on silkkaa lastenkirjallisuutta. ”Dashenka” on kuuluisa tsekkien rakastama koiranpentu. Ilmeisesti tässä kerrotun kolmen luvun lisäksi Dashenka-tarinoita on kokonainen sarja. Ainakin saman nimistä ja Čapekin teksteihin perustuvaa animaatiotarjua on esitetty joskus 60-luvulla.

Kokoelman loppuvaiheessa Koiranäyttelyssä -luvusta alkaen, Čapek kääntyy puhuttelemaan taas aikuisia, ei niin kujeileva. Toki huumori on mukana, ”Koiranäyttelyssä koirat ovat kiinni kun taas niiden omistajat saavat juosta vapaasti.” Onneksi he karkaavat vain harvoin puremaan ja haukkumaan toisia omistajia.

Kokoelman viimeisessä luvussa kissat tulevat mukaan, ja ehkä heidän vaikutuksestaan napakkuus vähenee ja tyyli muuttuu hieman jaarittelevaksi. Aiheena on esimerkiksi koirarodut ja Čapekin huoli siitä, että tsekkiläiset rodut ovat sammuneet.

Ja yllättäen tämän monisanaisen kerronnan keskeltä nousee loistava pieni esse ”Koirat ja kissat”. Siinä Čapek käsittelee syvällisesti koirien tapaa leikkiä, ja hän vertaa sitä kissojen tapaan. Kissa huvittelee yksin, se leikkii virikkeillä, mutta koira toimii päinvastoin:

”Hänen leikkinsä on sosiaalisen ilon räjähdys; samalla tavalla kuin koira heiluttaa häntäänsä vasta, kun se tapaa sukulaisensa, vaikkapa ihmisen tai koiran, se alkaa leikkiä vasta kun joku leikkii sen kanssa tai katsoo sitä.” (s.115)

Karel Čapek: *Koiratarinoita*, suom Maria Bui, kustantaja Oppian, 2024

Risto Niemi-Pynttäri on kirjallisuuden ja kirjoittamisen dosentti Jyväskylän yliopistosta

« Previous:

J. R. R. Tolkien (suom Kersti Juva):
Roverandom (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/j-r-r-tolkien-roverandom/>)

Next:»

Natalia Ginzburg (suom Elina Melander):
Rakas Michele (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/natalia-ginzburg-rakas-michele/>)

admin

2 kommenttia

()

Jaakko Kankaanpää

Kirjoitettuam/31 - am/31

”Paikoin tekstiin on jäänyt kömpelyyksiä, mutta konekäännöksiin tottuneet osaavat ohittaa ne vaivaantumatta.” Jahas. Se on meille ihmiskääntäjille game over nyt, kun kirjallisuuden ja kirjoittamisen dosenttikin on sitä mieltä, että konekäännösten kömpelyyksiin ollaan jo totuttu eivätkä ne enää haittaa. Kiitos ja sammutan valot mennessäni.

()

Taina Saarinen

Kirjoitettuam/31 - am/31

Pilkku, jota konekäännöksessä ei ehkä olisi:
”– samaa lämmintä huumoria, kuin hänen –”.
Koska kirjoittaja ei ole kone, poistakoon pilkun, jolle ei tuossa kohdassa ole perustetta.
Pilkku hidastaa lukemista, töksäyttää kuin askel äkisti kuoppaan osuessaan.
ja

Montako konekäännöksiin tottunutta ja niitä vaivautumatta lukevaa lukijaa meillä on? Saattaa olla niin, että yhtä monta kuin heitä, jotka eivät ollenkaan lue laisinkaan ja voisivatkohan olla samoja henkilöitä.

Vastaa

Viesti

Nimi

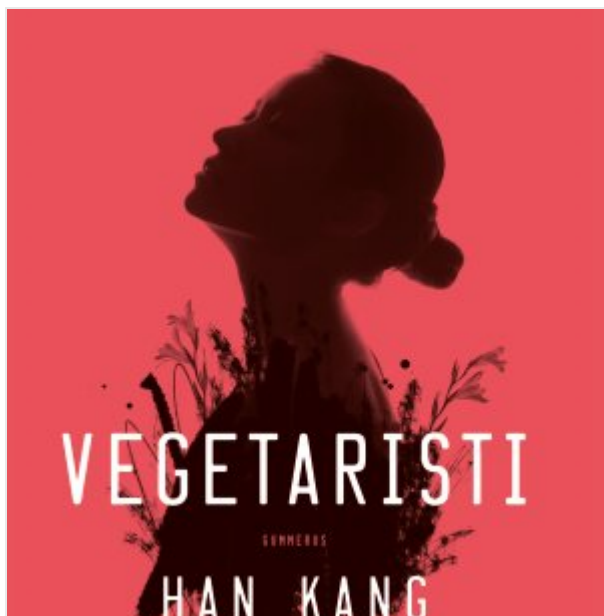
Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed \(https://akismet.com/privacy/\)](https://akismet.com/privacy/).

Han Kan Nobelisti 2024! Anna Pehkorannan essee *Vegetaristi* romaanista
(<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/han-kang-vegetaristi/>)

Han Kanin lyyrinen proosa sekä tekstin läpitunkeva visuaalisuus ja hetkittäinen maalauksellisuus muodostavat lähes hypnoottisella tavalla häiritsevän kontrastin romaanin monin paikoin groteskeille ja väkivaltaisille tapahtumille.(Anna Pehkoranta)

Proudly powered by WordPress (<https://wordpress.org>) | Theme: Content (<https://spicethemes.com>) by
SpiceThemes
